

Een dj van gedachten, zonder gêne of censuur

Performance Sarah Vanhee onderzoekt taal en denken

Sarah Vanhee probeert in de voorstelling *Turning turning* op toneel doorzichtig te zijn. „Het publiek moet volledig naar binnen kunnen kijken.”

Door onze redacteur
HERIEN WENSINK

AMSTERDAM. Sarah Vanhee zet een kookwekkertje aan en praat, 17 minuten lang. Ze praat over alles en over niets, over hoge en lage cultuur, over zichzelf, haar jeugd en het nu. Ze spreekt alles uit dat in haar opkomt, zonder aarzeling, zonder censuur, zelfs zonder interpunctie. De ene woordenflard wekt de andere op. 'We're not gonna do Godot today', 'I'm a dj of thought'. 'You shouldn't judge people with rollators, but they look so.. Almere.'

Het ene moment citeert Vanhee Walt Whitman, het volgende vraagt ze zich af hoe het kwam dat andere kinderen vroeger na het zwemmen sneller waren aangekleed („ze hadden vast betere handdoeken”). Na Vanhee uiten acteurs Ragna Aurich en Thomas Kasebacher een even onnavolgbare, associatieve woordenstroom. Tussendoor reageren een neurolinguïst, een filosoof en een psychoanalyticus op film, op wat zij eerder van deze performance, *Turning turning*, hebben gezien.

De volgende dag is Vanhee vergeten wat ze op toneel precies heeft gezegd, en bij de voorstelling vanavond kan het weer anders zijn. De drie spelers improviseren volledig. Met hun taalstroom proberen ze daar in die zaal, op dát moment, hun geest helemaal bloot te leggen. „We proberen

zo veel mogelijk te uiten wat er simultaan in ons hoofd opkomt. Met als doel doorzichtig te zijn. Het publiek moet volledig bij ons naar binnen kunnen kijken.”

Sarah Vanhee (België, 1980) is performer, conceptueel kunstenaar en schrijver. Eerder maakte ze *The C project*: een performance en roman ineen, waarvoor haar alter ego Claire C wildvreemden benaderde om personages te worden. Ook maakte ze een woordenboek van onvertaalbare termen en hield ze een veiling van nooit uitgevoerde ideeën.

Turning turning gaat over de ver-

‘Het is alsof je je hoofd opent en kijkt: wat is daar aan de hand?’

houding tussen denken en taal. „In het actuele discours in politiek of media is te weinig ruimte voor denken en zoeken in taal. Terwijl taal zoveel meer is dan een verzameling statements. Ik wil het hebben over taal als proces en beweging, als iets wat op zichzelf kan staan. Tegelijk gaat het over de onmogelijke zoektocht naar wat er echt in iemand omgaat. Taal is het enige middel tot communicatie dat we hebben, en schiet tegelijk zo jammerlijk tekort.”

Zo is wat zij precies doet op toneel, al weer moeilijk in woorden te vatten. Het is geen innerlijke monoloog, zegt Vanhee, want dat zou te geconstrueerd zijn. Maar het is ook geen willekeurige woordenbrij. „Wat we zeggen, moet iets betekenen; het

moet iets in ons in beweging zetten.”

Ze hoort zichzelf op toneel dus de gekste dingen zeggen, vertelt Vanhee, schrikt daarvan, en moet zich ter plekke herstellen. „Alles kaatst terug.” Daardoor maakt ze snel allerlei emoties door: verwondering, ontroering, eenzaamheid, strijd. Het is, zegt ze, alsof je je hoofd opent en kijkt: wat is er daar aan de hand, nog voordat er censuur of gêne of regulering is opgetreden. Wat er ter plekke loskomt, aan gedachten en herinneringen, vergelijkt ze met dromen. „Die kunnen je ook zo verbazen: wat doet deze persoon opeens in mijn droom? Zo was het ook met die handdoek, geen idee waar die nu opeens weer vandaan kwam.”

Turning turning is een individuele uiting van het innerlijk van de drie kunstenaars. En toch is het publiek cruciaal, zegt Vanhee. „Bij communicatie is er altijd sprake van twee partijen. De ander, en wat er met hem of haar gebeurt, is de helft van het proces.” Vanhee hoopt dat de performance bij het publiek een sterke, zelfs fysieke ervaring teweegbrengt. „Ik kan dat ook hebben, als ik naar Thomas of Ragna luister, dat mijn hersenen echt kraken.” Het valt haar op dat toeschouwers op uiteenlopende momenten lachen. „Onze woorden roepen bij iedereen weer andere associaties op.” En dat is precies de bedoeling: gedachten in gang zetten, tot een oneindige stroom. „Wat wij uitspreken, opent steeds weer nieuwe luikjes in het brein, zowel dat van ons, als dat van de toeschouwers.”

‘Turning, turning’, Sarah Vanhee.
Première 13/10, Inl. frascati.nl